In Zwitserland stond een discipel van Schleiermacher op, Dr. A. Schweizer die de Gereformeerde leer met lust en ijver ging onderzoeken. De wereld stond verbaasd over de grootschheid van dit stelsel en de godgeleerden moesten er, of zij wilden of niet, kennis van nemen. Schweizer bracht de met stof bedekte schatten weder te voorschijn. In Nederland verrichtte de beroemde hoogleeraar Scholten te Leiden hetzelfde werk in zijn leer der Hervomde kerk. Deze mannen hebben den eersten stoot gegeven tot herleving van het Calvinisme op wetenschappelijk terrein.

God bereidde een volk, dat de Gereformeerde leer liefhad. De afscheiding in Nederland, uit de diepte als het ware opkomende, en over het algemeen bij de kleine lieden beperkt blijvende, was van God bestemd de bakermat der nieuwe beweging te zijn in het oude vaderland, wat zou eene Calvinistische wetenschap zijn, zonder een Calvinistisch volk? een huis zonder bewoners. Maar ook is het waar, dat een Calvinistisch volk niet bestaan kan zonder wetenschappelijke ontwikkeling der waarheid. Opgesloten in kleine kerkjes van opgewarmde kost levende, kan het onmogelijk voorwaarts streven naar verdere ontplooiing en toepassing der waarheid op elk gebied.

Voorts spreekt Dr. Steffens er zijn vreugde over uit, dat in Dr. Kuyper een man is opgestaan, die begrijpt dat het Calvinisme als leer der waarheid niet afgescheiden kan worden van onze wereldbeschouwing. Hij wil dat wij niet alleen Gereformeerd zullen zijn in de kerk, maar ook in de school, in de maatschappij en in den staat. Dit heeft men vroeger nooit zoo duidelijk ingezien als thans onder de leiding van Dr. Kuyper en zijn medestanders. Engelschen en Amerikanen hebben er behoefte aan te verstaan, dat onze godsdienstige overtuiging en onze wereld- en levensbeschouwing niet van elkander gescheiden mogen worden. Van Bacon tot op Darwin hebben godvreezende Engelschen en Amerikanen er zich aangewend, orthodox te zijn in de leer en radicaal in de wetenschap. Men vindt derhalve ook in onze dagen nog velen in het orthodoxe kamp, die, zonder het te weten of te willen, de waarheid ondermijnen door de verspreiding van de naturalistische begrippen onzer *scientists*. Op Christelijke scholen zelfs is men godsdienstig in allerlei werkzaamheden, heidensch echter in de beginselen der wetenschap, van waar men uitgaat. De scheiding tusschen geloof en ongeloovige wetenschap is op het vasteland van Europa veel zuiverder geweest. Wie daar op het gebied van wijsbegeerte met God en zijn woord brak, gaf den godsdienst geheel prijs. In de polemiek tegen de ongeloovige wetenschap hoort men daarom ook in Engelsche en Amerikaansche kringen vaak spreken van het groot aantal geloovige mannen, die groot zijn op het gebied der wetenschap. En het is waar dat in vroeger tijden onder de mannen der wetenschap in Engeland en Amerika vele belijders van den Christus gevonden werden, die op wetenschappelijk gebied in niets verschilden van hunne ongeloovige collega's. Men tracht daaruit munt te slaan, hoewel in deze dagen de Darwins, Huxleys, Tyndals bewijzen dat het op den duur niet kan samengaan dat men op godsdienstig terrein geloovig is, en op elk ander gebied breekt met het geloof. Men zal er toe moeten komen zijn godsdienstig standpunt in overeenstemming te brengen met zijn wereld- en levensbeschouwing.

Dr. Steffens voegt daaraan toe: „Indien Dr. Kuyper er in geslaagd is, dit duidelijk te maken in zijne lezingen en gesprekken, dan mogen wij den Heere er voor danken, dat Hij hem in ons midden gebracht heeft."

Voor één ding waarschuwt de leeraar van Dubuque in Jowa. Men moet niet trachten Dr. Kuyper in alles na te bootsen. Men moet in Amerika Christen en Calvinist, maar geen Nederlander zijn. Het is vergeefsche moeite om te beproeven Nederland voort te planten op Amerikaansch gebied.

Wij meenden de gedachten van Dr. Steffens zonder critiek onzen lezers te moeten mededeelen. Het was alleen ons doel te doen uitkomen dat men in Gereformeerde kringen van Amerika de beteekenis van den arbeid van Dr. Kuyper verstaat. Mocht dit in steeds ruimer kring ook in ons vaderland, het geval zijn.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

EEN HEERLIJK EINDE.

XXXI. *(Slot.)*

Het jaar 1534 was een jaar van vreugde voor geheel Wurtemberg. Toen gebeurde wat hertog Ulrich zooveel jaren lang had verbeid, waar hij op had gehoopt en wat zoo vaak verijdeld scheen — hij keerde in zijn land weder en aanvaardde er opnieuw het bewind. De Heere God had op zijn tijd des vorsten wensch en beé verhoord.

Hoe dit was toegegaan zou ik gaarne meedeelen, vreesde ik niet te uitvoerig te worden. Genoeg zij het u te zeggen, dat het huis van Oostenrijk, dat nooit het hart des volks had gewonnen, ten slotte het Wurtembergsche land weder aan de oude vorsten had moeten teruggeven. Dit was voornamelijk te danken aan landgraaf Philip van Hessen, den trouwen en edelen vriend van den verdreven hertog. Hij die voor de Hervorming streed en leed had met vreugd al het mogelijke gedaan om zijn vriend en broeder in den geloove te helpen. En de Heere God had dit pogen thans gezegend. De boeren juichten, en alom in het land heerschte vreugde. Van allen kant kwam men den vorst begroeten, en 't werd alras velen duidelijk, dat zij een ander, een beter man hadden weergekregen dan die vroeger van hen gegaan, uit het land verdreven was.

De overmoed, de tot vermetelheid gedreven dapperheid en vechtlust, was in den tegenspoed en de verdrukking allengs geweken. Maar kracht om te lijden, geduld om te dragen, voorzichtigheid in alles, waren in de plaats getreden, terwijl de oude wakkerheid en kloekmoedigheid waren gebleven. Hij had het leeren verstaan, dat alle kastijding des Heeren, als men die ondervindt, droefheid wekt, maar toch een vreedzame vrucht der gerechtigheid werkt, te weten bij hen die er door worden geoefend, — en dat doen niet allen.

Was hertog Ulrich's karakter gewijzigd, de oorzaak daarvan lag allereerst daarin, dat zijn hart veranderd, vernieuwd was. Hij was weleer een trouw aanhanger der Roomsche kerk geweest, een die haar geboden en leeringen trouw volgde. Doch het waren geboden van menschen, die hem ledig en onvruchtbaar lieten, en met welke hij vergeefs God eerde. Thans was dit geheel anders. Het gesprek met Luther had bij hem, die reeds lang de dwalingen van Rome had vaarwel gezegd en de waarheid was toegedaan, als het ware den doorslag gegeven. Gerechtvaardigd uit het geloof, om niet! — dat was de leus die hij ophief, waarin hij roemde. Geen roem in de werken maar in Gods genade, opdat Gode al de eer zij! — Zoo was 't bij hem en hij betoonde dit ook in handel en wandel, ook nu hij weder den troon zijner vaderen had bestegen.

Gelijk Philip van Hessen en Frederik van de Paltz en Catharina van Schwartzburg en zooveel andere vorsten en vorstinnen, ijverde ook Ulrich krachtig voor de invoering en uitbreiding van de Hervorming en de prediking des Evangelies in zijn staten. Zich een beschermer en handhaver der waarheid te toonen, was zijn lust. Wel gingen de vorsten, ook de Protestantsche van dien tijd, daarin vaak den verkeerden weg, dat zij meenden in de zaken der kerk mede te moeten spreken, ja soms 't hoogste woord te hebben, doch wij moeten — al is het beslist af te keuren — hen niet te hard daarover vallen. Zij hadden het in hun jeugd van de Roomsche kerk nooit anders geleerd, en daarbij werden de Hervormden ten alle tijde door het zwaard hunner vijanden bedreigd, zoodat het wel zeker plicht van den vorst was, althans de vrijheid zijner onderdanen om God te dienen, met kracht te handhaven.

Janowitz was zijn heer onder alle lotswisselingen trouw gebleven; evenzoo als Hans de rijknecht. 't Was dus natuurlijk dat ze ook deelden in zijn geluk, nu hij weder in eer en aanzien was hersteld.

Had Janowitz steeds lust gevoeld tot den krijg, hij had nu gelegenheid gehad zich te onderscheiden. In den slag bij Lauffen, waar het heet toeging, had hij als hoofdman meegestreden en zich aan het hoofd van een troep ruiters door den vijand heengeslagen, die hem met overmacht omsingelde. Toen hij, met stof overdekt en aan het been gewond, voor zijn meester verscheen, riep deze uit: „God zij geloofd, dat gij nog leeft. Mijn zoon, gij zijt de dapperste onder de dapperen Neem dit! En zijn sjerp afdoende hing Ulrich die zijn gunsteling om.

Zoodra de zaken in het hertogdom eenigszins geregeld waren, werd Janowitz een gewichtiger betrekking aangewezen. Hij werd benoemd tot bevelhebber der sterke vesting Hohenasperg, een der gewichtigste versterkte punten des lands.

Met blijdschap aanvaarde Janowitz dezen eervollen en in dubbelen zin hoogen post, waartoe hij, de vluchteling van vroeger, die als een onbeschermde wees de wereld inging, nu was gestegen.

Hij trad in het huwelijk met een vrouw uit een voornaam, adellijk geslacht, en had de vreugde zijn huis later vervuld te zien van kinderen, die hun ouders en hertog Ulrich ten vreugd waren. Had alzoo Janowitz zijn meester nagevolgd in ridderplicht, moed en strijdhaftigheid, het verblijdt me er bij te voegen, dat hij heer Ulrich ook in het allerhoogste ten voorbeeld koos. Immers we vinden van hem gemeld, dat hij „zijn zonen opvoedde in de liefde tot het Evangelie." Dit nu bewijst, dat hij ook zelf dit Evangelie liefhad, en dat was nog veel beter dan alle vorstengunst en aardsche heerlijkheid.

Wat Hans betreft, die de oudste was van het drietal, hij kreeg een aanstelling in de hertogelijke stallen als opziener, en had daar een goed leven. Zijn grootste lust was, te vertellen wat hij al had doorleefd, en daarbij ontbrak het hem nooit aan hoorders. Trouwens hij kon veel merkwaardigs verhalen, gelijk elk zal toestemmen, die ons verhaal heeft gevolgd.

In 't najaar van 1550 werd hertog Ulrich ongesteld en weldra voelde hij zijn einde naderen. Veel had hij doorleefd, veel ook dat we hier niet vertelden. Hij had zijn vriend Philip door den keizer zien overwinnen en gevangen nemen; dezelfde die later door 's Heeren bestier in een wonderlijken weg weer vrij zou worden. Hij had den strijd voor en tegen de waarheid bijgewoond en meegestreden, een strijd met woord, pen en zwaard. En thans verschrikte het hem niet, te gevoelen, dat hij een wereld vol moeite en strijd ging verlaten. Want wierd zijn aardsche huis verbroken, dan had hij een gebouw bij God, een huis niet met handen gemaakt, eeuwig in de hemelen.

Den 6den November 1550 lag de hertog op zijn sterfbed, waar allen bedroefd omheen stonden. Doch hij was welgemoed en sprak: „Eer vergaan hemel en aarde dan Gods Woord; dat zal eeuwig bestaan."

En toen hij dit gezegd had, ontsliep hij.

CORRESPONDENTIE.

De vragers komen nu aan de beurt. Wegens den grooten voorraad zullen we telkens eenige behandelen. Nader schrijven is dus onnoodig. De toelichting van L. de B. te H. in dank ontvangen.

HOOGENBIRK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Sneek A. D. P. Koopmans, te Ee. — Zalthommel, C. S. Boss, te Middelharnis. — Balk en Wijckel, G. P. Oberman, te IJlst.

AANGENOMEN: Hoofddorp, A. de Vlieg, te Renkum. — Warns c. a., C. Diemer, cand.

BEDANKT: Ten Post, B. Koorda, te Bussum. — Wommels, H. M. Dethmers, te Paesens c. a. — Hollandscheveld, J. C. Balhuijzen, te Sexbierum. — Holten, N. G. Kapteijn, te Leerdam.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Meedhuizen, J. D. Uden Masman, te Zweeloo. — Kootwijk en Cillaarshoek, G. Th. van Beusekom Jr., cand. te Utrecht. — Ingen en St. Laurens, E. Klaassen, cand. te Oosterbeek. — Rijsoord, F. H. van Leeuwen, cand. — Sirjansland, J. M. Lammers, cand. te Helder. — Heinkenszand, C. van der Hoeven Jr., te Domburg. — Wilhelminadorp, C. A. van den Akker, cand. te Gravenhage. — Bloemendaal, J. A. van Leeuwen, te Harlingen. — Hasselt, J. A. van Boven, te Oud-Beijerland c. a. — Voorburg, W. J. M. Engelberts W.E.Mz., te Bergschenhoek. — Breskens, R. Meeuwenburg, cand. te Doorn. — Nes en Wierum, Exmorra en Waverveen, O. Holwerda, cand. — Loonschendijk, B. Moorrees, te Babylonienbroek. — Buurmalsen, E. Jansen, te Elst. — Kockengen en IJselstein, J. M. Schippers, te Blauwkapel. — Siegerwoude, H. E. Knappert, cand.

AANGENOMEN: Anloo, J. Buyskool, cand. — Zandeweer, H. F. O. H. Ulfers, te Horssen. — Austerlitz, M. Barendrecht, cand.

BEDANKT: Kootwijkerbroek, C. van der Voort van Zijp, cand. — Groot-Ammers c. a. en Elspeet, W. R. Kalshoven, te Kesteren. — Trum, A. Jellema te Oppenhuizen. — Edam, H. W. ten Haar, — Den Hoorn, C. van Wijngaarden, te Kamperveen. — Nieuw-Vosmeer c. a., H. E. Knappert, cand. te Amsterdam. — Zevenhoven en Moercapelle, H. C. Briet, cand. te Leiden. — Wageningen, J. M. conradi, te Schoonhoven. — Amersfoort, D. G. Postma, te Zaandam. — Staphorst, A. H. Heijer, te Lienden. — Sas van Gent c. a., C. H. Kuipéri, te Schelluinen. — Ommelanderwijk, H. Stegenga, te Gaastmeer en Nijehuizum. — Vleuten, A. Prins, cand. — Steenwijkerwold, N. C. Bakker, te Wijngaarden c. a.

Advertentiën.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
Prinsengracht bij de Prinsenstraat.
No. 157.
AMSTERDAM.

Bijzondere Aandacht
worde gevestigd op
GOLDSCHMEDING's
Piano's en Orgels,
welke uitmunten in
TOON EN DUURZAAMHEID.
Een geheel eenige sorteering in onze Magazijnen
Warmoesstraat 141
en
Keizersgracht 305,
AMSTERDAM.
Billijke Prijsnoteering.
Catalogus gratis.

NIEUWE UITGAVEN
van W. A. BESCHOOR, te 's Gravenhage:
PAULUS
een dienstknecht van Jezus Christus,
door F. B. MEIJER.
Schrijver van: *Mozes, Jozef, Jeremia*, enz.
Uit het Engelsch.
Met voorrede van Dr. J. A. GERTH VAN WIJK.
Prijs ingen. *f* 1.80; geb. *f* 2.25.
De Heer MEIJER noemt dit werk zijn *beste geschrift*
WACHTENDE OP GOD,
door ANDREW MURRAY.
Schrijver van: *„Blijft in Jesus"*, enz.
Prijs ingenaaid. . *f* 0.70; gebonden. . *f* 0.90.

P. VAN EIJK,
Firma JOHANNES KRAMER & Co
DAM 15-17, AMSTERDAM.
Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden, Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO ½ pCt. onder prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

De Scheurkalenders van het Geref. Traktaatgen. „FILIPPUS" worden voor Nederland in November verzonden.
Als premie komt:
„De practijk van het heilig Avondmaal",
DOOR
WILLEM TEELINCK.
(Naar den 8sten druk.)
De Uitgave is voor rekening van het Ger. Traktaatgen. en al de winst dus ten behoeve van zijn arbeid.
De prijs is:
Kalender met premie f 1.—
id. zonder premie f 0.40
Kalender gebonden met premie f 1.—
id. id. zonder premie f 0.75
Namens het Geref. Traktaatgenootschap
„FILIPPUS"
F. P. D'HUIJ.
Middelburg. UITGEVER.

BEST ADRES VOOR ORGELS IS:
BREEBAART's
ORGELHANDEL,
DAMRAK 22. — AMSTERDAM.

IN EEN LANG GEVOELDE BEHOEFTE
is voorzien door de uitgave van twee zeer fraaie Bijbelsche Prentenboeken:
Bijbelsche Verhalen.
Bijbelsche Vertellingen.
Beide door CHRISTINE DOORMAN.
De mooiste verhalen uit het O. T. en de gelijkenissen van de Verl. Zoon en de Barmh. Samaritaan.
Prachtig uitgevoerd en geschikt voor elk kind.
Uitg. van W. DE HAAN, Utrecht.

Nieuwe Pianino's te huur, van af f 3.-- per maand.
Om ruimte te maken is dit aanbod tijdelijk, o. m. STEINWAJ, BECHSTEIN, BLÜTHNER, RÖNISCH enz., in alle houtsoort. Oude PIANO's worden ingeruild. Brieven franco letter K, Bureau van dit blad.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering.
Gevestigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 729.
Maatschappelijk Kapitaal: **Een Millioen Gulden.**
Commissarissen:
Mr. TH. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, H. W. VAN MARLE, Jhr. Mr A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE
Directeuren: H. J. VAN VULPEN en H. SERET.
De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen KAPITAAL en LIJFRENTE tot elk bedrag.

Stelt ge VOORAL prijs op
DEGELIJKE LECTUUR
voor uitdeeling aan de kinderen der ZONDAGSSCHOOL *of* CHRISTELIJKE SCHOOL, *bij gelegenheid van het* Kerstfeest, verzuim dan niet
den CATALOGUS
aan te vragen,
van den uitgever A. BERENDS, *te* 's-Gravenhage.
De 19 nieuwe uitgaven munten uit door
degelijkheid, en zijn
fraai van uitvoering,
boeiend van inhoud
en zeer goedkoop.

Het laatste Bijbelboek,
DOOR
DEN SCHRIJVER VAN
De heerlijkheid der nieuwe Bedeeling in de schaduwen des Ouden Verbonds.
Ingenaaid *f 1.25.* — Gebonden *f 1.75.*
BOEKHANDEL
Amsterdam. VOORHEEN
Pretoria. HÖVEKER & WORMSER.

EEN VERTROUWBARE GIDS
bij het doen eener keuze van een BOEKWERK of WANDTEKST, is de Catalogus van J. M. BREDÉE, te Rotterdam, die gratis en franco verkrijgbaar is. Men vindt in dezen Catalogus, groot 72 bladzijden en met meer dan 180 illustratiën, *een keuze zóó uitgebreid voor vele en velerlei doeleinden, als men moeilijk ergens anders vindt.*

IS VERSCHENEN:
De Zondagschool.
Een Boekje voor de leerlingen der hoogste klasse,
MET ZEVEN PLAATJES,
DOOR
J. P. TASELAAR,
Predikant te Weesp.
Uitgave van de Geref. Zondagschool-vereeniging *„JACHIN"*.
PRIJS: 1 Ex. 10 Ct.; 25 Ex. 8 Ct.; 50 Ex. 7 Ct.; 100 Ex. 6 Ct.
Heusden. A. GEZELLE MEERBURG.

SIGAREN,
alleen fijne merken, van ai. . . . . *f* 2.—
WIJNEN:
Prima Avondmaalswijn. . . . . *f* 1.50
Fijne Tafelwijn:
Pauillac Supérieur, per anker. . . *f* 32.—
Margaux Supérieur, „ „ . . . „ 40.—
Proeflesschen. . . . . *f* 0.75 en „ 0.95
Vraag Prijscourant.
J. DE BRUIJN & Co.,
LEIDEN.
Export naar Indië en Afrika.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer J. van der Maas te Wissekerke *f* 13.50; door Ds U. Faber te Monnikendam *f* 101; door den heer T. Kuiper Dz. te Hilversum *f* 28.50; door den heer J. Lemson te Ierseke *f* 7; door den heer R. Toren te Oostwold *f* 106.50; door Ds. H. van Dijk Sr. te Gaast *f* 46.50; door den heer N. J. Bastmeijer te Bruinisse *f* 9.50; door den heer D. Slettenaar Hz. te Almelo *f* 30; door den heer M. Dijkers te Sommelsdijk *f* 34; door den heer A. Vingerling te Gouda *f* 1.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit.)

Van de Geref kerk te Berlikum *f* 15.10; van idem te Ouddorp *f* 1.10; van idem te Rockanje *f* 2.04; van idem te Nieuw Helvoet *f* 2.56; van idem te Stad a/'t Haringvliet *f* 1.60; van idem te Nieuw Lekkerland *f* 13.40; van idem te Westervoort *f* 5.45.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Theologische School
der Gereformeerde Kerken in Nederland.

In de maand Juli werd het volgende ontvangen: **Collecten**, van Marrum *f* 7.02, Leeuwarden B *f* 17.76½, Barneveld *f* 21.10, Almkerk *f* 14, Andel *f* 8.38, Dussen *f* 6.55, Giessen *f* 2, Meeuwen *f* 2, Nieuwendijk *f* 21.10, Sleeuwijk *f* 4.85, Waardhuizen *f* 3, Werkendam A *f* 12.50, Werkendam B *f* 2.78, Winsum *f* 20.57½, Hardenberg-Heemse B *f* 8.78, den Ham 1e coll. *f* 11.07, den Ham 2e coll. *f* 14.10, Leiden A *f* 34.80, Kampen *f* 66.39½.

Halve Coll. Blokzijl *f* 3.12, Arnemuiden *f* 1.15, Domburg *f* 1.29½, Grijpskerke *f* 7.81, Gapinge *f* 0.70, Koudekerke *f* 9.56, St. Laurens *f* 2.77½, Meliskerke *f* 3, Middelburg A *f* 9.11, Middelburg B *f* 5.41, Middelburg C *f* 19.98½, Oostkapelle *f* 2.45, O. en W. Souburg *f* 6.07½, Serooskerke *f* 8.32, Vlissingen A *f* 8.44, Vlissingen B *f* 7.62, Veere *f* 5.16½, Vrouwenpolder *f* 4.19½, Scharnegoutum *f* 10.94, Boskoop B *f* 2, Katwijk a/d Rijn *f* 6, Hillegom *f* 6.70, Rijnsburg *f* 10.05, Noordwijk aan Zee *f* 4.12½, Leiden C *f* 10.43, Leiderdorp *f* 15.60.

Giften. Door Ds. J. Moolhuizen te Beilen van N. N. *f* 25, door Ds. Sijpkens te Delfzijl in 't kerkzakje gevonden *f* 10, door Prof. L. Lindeboom „een dankoffer voor de Theol. school" van den heer P. te Katwijk aan Zee *f* 100.

Voor de Uitbreiding. Uit de kerken te: Sellingen *f* 5, Musselkanaal *f* 7, Kampen *f* 5, Zalk *f* 10, Mastenbroek *f* 5, Zwolle *f* 24, Amsterdam *f* 5, Enkhuizen *f* 18, Hoorn *f* 14.50, Medemblik *f* 10, Opperdoes *f* 9, Urk *f* 25.

In de maand Augustus werd ontvangen: **Collecten**, van Tiel *f* 15.28, Naaldwijk *f* 13.90, Amersfoort B *f* 13.61½, Soest *f* 4.86½, N. Loosdrecht *f* 2.54½, Maartensdijk *f* 5, Veenendaal *f* 10.18, Scherpenzeel *f* 7.98, 's Gravenmoer *f* 4.01, Vrijhoeve-Capelle *f* 5.10, Steenwijk B *f* 9.70, Berkel *f* 19.89½, Schiedam B *f* 19.77, Nijkerk *f* 18.95, Groningen A *f* 91.48½, Groningen B *f* 22.67, Haren *f* 12.86, Ezinge *f* 13.20½, Ten Boer *f* 36.91, Sauwert *f* 12.08, Bedum A *f* 34.25, Bedum B *f* 4.27, Hoogkerk *f* 10.20, Thesinge *f* 10.53½, Zuidwolde *f* 9.12, Aduard *f* 6.60, Zuidbroek *f* 6.02½, Kielwindeweer *f* 6.63, Zwolle *f* 75.15, Hendrik-Ido-Ambacht *f* 5.92½, Appingedam *f* 17.19, Bierum *f* 18.88, Delfzijl *f* 22.46½, Garrelsweer *f* 12.66, Loppersum *f* 5.22½, Nieuwolda *f* 5.27½, 't Schild *f* 2.55, Siddeburen *f* 2.09½, Spijk A *f* 20.70, Spijk B *f* 5, Stedum *f* 12.51, Ten Post *f* 17.50, Wagenborgen *f* 4, Westeremden *f* 3.92½, Woldendorp *f* 1.36, 't Zandt *f* 14.12, Westbroek *f* 8.79, Berlikum *f* 9.60, Hollandscheveld *f* 7.17, Meppel *f* 44.91½, Nijeveen *f* 5.70, Ruinerwold *f* 16.17½, Zuidwolde *f* 2.83½, Heerde *f* 4.72½, Hoorn *f* 7, Medemblik *f* 6.79½, Enkhuizen *f* 36.77, Urk *f* 30, Opperdoes *f* 6.75, Andijk *f* 15.73, Dordrecht A *f* 60, Dokkum A *f* 16.95½, Amstelveen *f* 14.25, Akkerwoude *f* 1.86, Anjum *f* 12.68, Blija *f* 8.48, Dokkum B *f* 16.27, Driesum *f* 6.30, Ee *f* 8, Engwierum *f* 3.85, Ferwerd *f* 11.77, Hantum *f* 3.20, Hollum (Ameland) *f* 2.61, Holwerd *f* 2.50, Metzlawier en Nijawier *f* 3.85, Murmerwoude *f* 2.40, Nes en Wierum *f* 7.54, Oost-Nijkerk *f* 3.70, Paesens *f* 8.72, Raard *f* 8.20, Reitsum *f* 7.30, Rinsumageest *f* 9.47½, Schiermonnikoog *f* 1.52, Wanswerd *f* 20.50, Sneek A *f* 22.72, Sneek B *f* 16.22. Hommerts *f* 4.08, Woudsend *f* 3.62, Zaamslag A *f* 17.31, Axel A *f* 17.26.

Halve Coll. Zutphen *f* 11.45, Boornbergum *f* 1.92, Opeinde-Nijega *f* 1.70, Drogeham B *f* 2.93, Sassenheim *f* 6.65, Voorschoten *f* 6.90, Koudekerk *f* 3.63, Katwijk aan Zee *f* 8, Boskoop A *f* 10.46, Boskoop B *f* 1.30, Hazerswoude *f* 11.39½, Drachten *f* 5.28.

Giften. Van de Familie ten Vlieghuis te Vlieghuis, gem. Koevorden *f* 100, door D. Geerling te Enschedé van de Jonged. Vereen. „Bidt en Werkt" *f* 2.50, door Ds. J. Westerhuis van eene weduwe te Groningen A *f* 2.50, door idem van een dienstmeisje te Groningen A *f* 1, van N. N. te Hensden *f* 6.25.

Voor de Uitbreiding. Uit Workum *f* 10, Leiderdorp *f* 52, Leiden A *f* 25, Gasselter-Nijveen *f* 25, Smilde *f* 14, Norg *f* 4.75, Middelburg B *f* 24, Voorschoten *f* 13.50, Noordwijk aan Zee *f* 3, Boskoop *f* 80.80.

In de maand September ontvingen wij: **Collecten**, van 's Gravenhage B *f* 43.32, Hoogeveen B *f* 10.91, Renkum *f* 8.18, Hilversum A *f* 10.32½, Genemuiden *f* 6.40, Staphorst *f* 8.23, Ambt Vollenhove A *f* 4.62½, Ambt Vollenhove B *f* 6.26, Zwartsluis *f* 25, Steenwijk A *f* 8.70, Stad Vollenhove *f* 2.80, Rouveen 1e coll. *f* 10.10, Rouveen 2e coll. *f* 20.16.

Halve Coll. Axel B *f* 10, Augustinusga en Surhuizum *f* 2.15, Buitenpost *f* 7.46½, Burum *f* 7.37½, Eestrum *f* 0.80, Gerkesklooster *f* 12.27½, Kollum A *f* 6.25, Kollum B *f* 11.08½, Kooten *f* 0.87½, Oostermeer *f* 1.09, Twijzel *f* 1.02½, Westergeest *f* 3.64, Veenwoudsterwal *f* 1.72, Kollum B *f* 7, Amsterdam *f* 265.52, Weesp A *f* 5.59½, Weesp B *f* 2.57, Bussum *f* 4.82½, Muiden *f* 1.11, Naarden *f* 4.88½, 's Graveland *f* 2.10, Nederhorst den Berg *f* 1.50, Ouderkerk *f* 2, Muiderberg *f* 0.86, Drogeham A *f* 4.05, Rottevalle *f* 1.76½, Ureterp *f* 1.51½, Oudega *f* 2.20, Huizen *f* 3.80.

Giften. Door br. P. S. te Amsterdam van een *Bazuin*-lezer *f* 1.

Voor de Uitbreiding. Uit Axel A *f* 24, Leiden C *f* 20.75, Roden *f* 2.50.

C. MULDER,
Waarn. *Penning.*

Kampen, 25 Nov. 1898.

Boek- en Courantdrukkerij:
DE ROEVER KROBER & RAKELA,
Amsterdam.